

LOTTA-SOFIA
SAANKO

MIA
MINERVA

ihmeellisen erilainen

autistisen tytön selviytymisopas

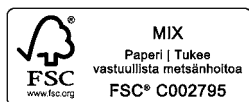
TAMMI

ihmeellisen erilainen

autistisen tytön
selviytymisopas

Ensimmäinen painos

Kirjailija kiittää Suomen tietokirjailijat ry:tä tuesta sekä
Autismiliittoa faktantarkistuksesta.

Kuvittaja kiittää Grafia ry:tä ja Kansan sivistysrahastoa tuesta.

Teksti © Lotta-Sofia Saahko 2026

Kuvitus © Mia Minerva 2026

Teoskokonaisuus © Tekijät ja Tammi 2026

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Graafinen suunnittelu: Terhi Haikonen

ISBN 978-952-04-8078-3

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@tammi.fi

LOTTA-SOFIA
SAAHKO

ihmeellisen
erilainen

autistisen tytön
selviytymisopas

Kuvittanut
**MIA
MINERVA**

TAMMI • HELSINKI

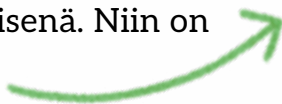

Rakas PÄIVÄKIRJA,

miten ihmeessä oikein aloitan?

Minun pääni sisällä vallitsee suuri sekamelska uutta tietoa, suuria kysymyksiä ja ihmeellisiä oivalluksia. Hmm... Ehkä esittäydyn ihan ensimmäisenä. Niin on ilmeisesti tapana tehdä.

Miljoona
ideaa

Hajamielinen
professori

Keräilen tarroja,
mutten raaski
käyttää niitä

Niin suuret tunteet,
että tuntuu, että
RÄJÄHDÄN

TYKKÄÄN:

- raitapaidoista
- puissa kiipeilystä
- askartelusta, piirtämisestä ja kirjoittamisesta
- mummosta ja papasta
- muumimukeista
- kanoista
- kirjoista

EN TYKKÄÄ:

- hälinästä
- syntymäpäivä-juhlista
- yllättävistä tilanteista
- allergioistani
- hajuvedestä

Minua on kuvailtu monella
eri sanalla:

erilainen

ihmeellinen

fiksu

lapsellinen

pikkuvanha

tunteellinen

älykäs

luova

outo

yliherkkä

sinisilmäinen*

(*jolla tarkoitetaan naiiviutta
eikä silmiäni väriä, vaikka nekin
ovat toki siniset)

MUTTA TÄLLÄ SANALLA MINUA EI OLE
KOSKAAN ENNEN KUVAILTU:

AUTISTINEN

Anteeksi mitä? Jep. En aluksi
meinannut itsekään uskoa sitä.

Mutta sitten lääkäri selitti, mitä se

tarkoittaa, ja minun oli pakko todeta, että
ehkä diagnoosissa on jotain perää. Itse asiassa
nuo edellä mainitut kuvailut sisältyvät
viimeiseen sanaan, koska ilmeisesti nämä
kaikki ovat autismin piirteitä. Ymmärtääkseni
autismidiagnoosi tarkoittaa, että aivoni toimivat
eri tavalla kuin muilla ihmisillä.

Siitä tulikin mieleen! Välillä, kun istun
luokassa, katselen ympärilleni ja ajattelen,
että minä olen ihan erilainen kuin kaikki muut.
Olen satavarma, että luokkatovereitteni päässä
liikkuu täysin eri asioita kuin minun päässäni ja
että minä näen maailman ihan eri tavalla kuin
he. No, sekin sai viimein selityksensä.

Entä mitä nyt? Tiedän, että olen autistinen,
mutta muuttaako se mitään? Se jää nähtäväksi
– ja sen takia päätin alkaa pitää päiväkirjaa!

Niin että tässä se siis on. Tadaa! Olen nimittäin päättänyt tutkia, miten autistiset piirteet näkyvät minussa ja miten selviän niiden kanssa. (Ha! Olenhan minä selvinnyt tähänkin saakka!?)

Aion kirjata ylös kaiken mitä koen ja kaiken minkä opin. Eli kirjoitan itselleni eräänlaisen selviytymisoppaan!

Ja jos tunnen olevani yksin suurten tunteiden kanssa, ehkä päiväkirjasta on vähän seuraakin. ❤️

A decorative border at the top of the page features a blue cloud on the left, followed by a blue flower, a yellow star, a pink flower, a green flower, and a yellow leaf. A green leaf is also on the left side of the title area, and a blue cloud is on the right side.

Elämäni ennen DIAGNOOSIA

Jotta voin kertoa, miten elämäni muuttuu nyt kun tiedän olevani autistinen, minun on kerrottava, millaista se oli ennen kuin tiesin.

Ehkä kerron aivan ensimmäiseksi, miksi äiti ja isä päättivät viedä minut testeihin. Heitä alkoi huolestuttaa, kun itkin kolme viikkoa putkeen sen jälkeen, kun äiti kävi kampaajalla.

Tai siis en ainoastaan itkenyt, vaan romahdin aivan täysin, kun rakas äitini ei näyttänyt enää siltä mihin olin tottunut. Kykenin katsomaan häntä vasta kun hiukset olivat taas

kasvaneet. Sama tapahtui, kun omat hiukseni leikattiin; kun lempiohjelmani televisiossa loppui; kun huoneeni seinät maalattiin; kun sain ensimmäisen puhelimeni... Kun tapahtui iso äkillinen muutos tai kun jokin tuttu muuttui yhtäkkiä aivan vieraaksi, minä romahdin.

Lääkärille äiti ja isä kertoivat myös, etten osaa leikkiä mielikuvitusleikkejä, vaan mieluummin asettelen leluni nätisti riviin. Ja että viihdyn paremmin yksin kuin toisten seurassa, eikä minulla ole oman ikäistäni parasta kaveria. Siitä äiti vasta onkin huolissaan.

Meidän luokalla on viisitoista tyttöä ja kolme-
toista poikaa. Luulisi, että se on aika iso
valikoima. Mutta luokkatovereideni sijaan minä
vietän eniten aikaa naapurin Gretan kanssa.
Pelastamme pesistään pudonneita pikkulintuja,
ja meillä on metsässä maailman paras maja!
Mutta Greta on minua neljä vuotta nuorempi ja
käy eri koulua.

Muut parhaat ystäväni ovat mummo ja pappa.
Mummon kanssa leivon, ompelen tai piirrän,
ja papan kanssa laulan. He jaksavat aina

kuunnella tarinoitani ja ovat olleet
elämässäni niin pitkään kuin
muistan. Siitä minä pidän. Mutta he
ovat minua melkein kuusikymmentä
vuotta vanhempia!

Äiti aina sanoo, että minun
pitäisi yrittää tutustua
luokkatovereihini paremmin.

Hänen mielestään olisi tärkeää, että
minulla olisi koulussa paras ystävä tai edes
kourallinen kavereita. Ei niiden tarvitse olla
sydänystäviäni koko loppuelämäni ajan, vaan
sellaisia tuttaviam, joiden kanssa on kiva jutella
ja viettää aikaa. Silti se ei ole ihan helppoa.
Tuntuu, että minulla ja luokkatovereillani ei
ole kovin paljon yhteistä. Mutta äidin mieliksi
lupasin yrittää.

Siitä siis alkoi Operaatio luokkatoverit.
Aikamoinen operaatio se olikin! Ajattelin
nimittäin, että löytääkseni ystävän minun
olisi oltava edes vähän samanlainen kuin
luokkatoverini.

Tässä lyhyt kertaus muutosoperaatiostani:

OPERAATIO LUOKKATOVERIT

- älä käytä hameita, mekkoja tai värikkäitä paitoja, vaan lainaa äidiltä löysiä mustia verkkareita!
- jätä takin vetoketju aina auki (myös talvella!)
- katso tubettajia, joista luokkatoverit puhuvat (huom! ota selvää, keitä he seuraavat)
- kuuntele K-poppia
- pelaa Robloxia
- puhu pojista

- käytä sanoja kuten "liivata" ja "joinata"
- hanki skincare-rutiini (mistä sellainen hankitaan?)
- naura toisten vitseille (vaikka et ymmärtäisi niitä)
- anna poskisuudelmia, kun saavut luokkaan 😭

Tadaa! Nyt minulla on kaksikymmentä-seitsemän uutta kaveria ja olen luokan suosituin tyttö! Ja loppu on historiaa.

Tai... ei se ehkä ihan niin mennyt. En nyt viitsi kertoa ihan kaikkea, mutta kun toiset puhuivat jostain tv-sarjoista, joista en tajunnut yhtään mitään, päätin vaihtaa puheenaihetta. Ensimmäinen keskusteluni meni kutakuinkin näin:

SEURAAVALLA
SIVULLA!

MINÄ:

Saanko joinata?

TYTÖT:

(kohauttavat olkapäitä mutteivät vastaa mitään)

No entäs pojat?

Niin, mitä niistä?

Ne on... tosi poikamaisia.

Hä?

Ja niillä on tosi sileä iho. Täytyy olla aika hyvät skincare-rutiinit. Mistäköhän ne on ne hankkineet?

(purskahtavat nauruun)

(nauran mukana, vaikken tajua miksi nauramme)

No, minun täytyykin tästä nyt liivata. Pitää mennä kuuntelemaan K-poppia Youtubesta ja samalla pelaamaan vähän Robloxia.

Sille ne nauroivat vielä paljon enemmän, enkä tajunnut yhtään, miksi. Enkä oikein tajua vieläkään. Noudatin kaikkia sääntöjäni, ja silti operaatio meni ihan pieleen!

Olen harmitellut asiaa monta viikkoa, mutta nyt kun minulla on diagnoosi, ajattelin ottaa asiasta selvää! Päätin tutkia netistä, miksi olen tällainen kuin olen, ja sain selityksen kaveriasiallekin!

Ystävyys + autismi:

Autistiset ihmiset luovat ystävyys-suhteita usein yhteisten kiinnostuksenkohteiden kautta. Ystävän ikä, sukupuoli, yhteiskuntaluokka, uskonto, etnisyys tai muu tausta ei merkitse autistisille ihmisille yhtä paljon kuin muille.

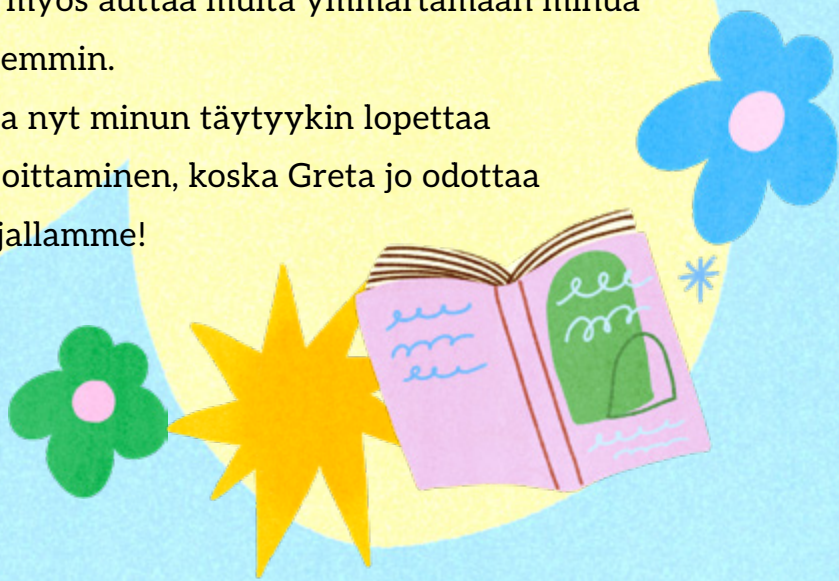
tai koulu-
luokka!

Kävin näyttämässä selityksen äidille. Sanoin, ettei minua haittaa, että Greta on nuorempi, sillä me pidämme samoista asioista. Kerroin myös, että nautin siitä, kun saan piirtää, kirjoittaa, askarrella ja lukea yksin – sekä koulussa että kotona. Minusta ei ole paha juttu, ettei minulla ole hirveästi kavereita. Yllättäen äiti hymyili kivasti ja sanoi: ”Pääasia, että olet onnellinen.”

Näyttää siltä, että autismidiagnoosista voi tosissaan olla hyötyä, jos se kerran selittää asioita, joita äiti ja iskä ovat aiemmin pitäneet outoina tai jopa huolestuttavina. Eikä se auta ainoastaan minua ymmärtämään itseäni. Se voi myös auttaa muita ymmärtämään minua paremmin.

Ja nyt minun täytyykin lopettaa kirjoittaminen, koska Greta jo odottaa majallamme!

Tunnetut AUTISTIT

Hyvää iltaa, rakas päiväkirjani.

Tänään kotimatalla koulusta tulin miettineeksi, etten tunne ketään muuta, jolla on autismediagnoosi. Yhdellä meidän luokan pojalla on ADHD, ja olen aika varma, että Gretalla on lukihäiriö, mutten tunne toisia autistisia ihmisiä. Siksi ajattelin googlettaa, onko olemassa kuuluisia autisteja. Kävikin ilmi, että heitä on todella paljon. *Vau.* Kaikilla heillä ei tietenkään ollut virallista diagnoosia, koska autismia ei ennen tunnistettu samalla tavalla kuin nykyään. Mutta heidän luonteenpiirteidensä perusteella voi silti olla

melko varma, että alla listatut ihmiset
olivat tai ovat autistisia.

ALBERT EINSTEIN

FYYSIKKO

WOLFGANG AMADEUS MOZART

SÄVELTÄJÄ

JANE AUSTEN

KIRJAILIJA

GRETA THUNBERG

ILMASTOAKTIVISTI

STEVEN SPIELBERG

ELOKUVAOHJAAJA

SATOSHI TAJIRI

POKÉMONIN Luoja

BELLA RAMSEY

NÄYTTÉLIJÄ
(GAME OF THRONES)

TIM BURTON

ELOKUVAOHJAAJA

(se joka tekee
synkänhauskoja
tv-sarjoja ja
elokuvia, kuten
Wednesday
ja Jali ja
suklaatehdas)

Vähänkö siistiä!

Mutta sitten löysin jotain vielä siistimpää: fiktiiviset autistit! Minähän siis RAKASTAN kirjoja. Monet kirjahahmot tuntuvat niin aidoilta, että ajattelen salaa heidän olevan ystäviäni. Ja olen monta kertaa miettinyt, että meissä on jotain yhteistä – toisin kuin minussa ja luokkatovereissani. Mutten ollenkaan tajunnut, että he ovat autistisia kuten minäkin!

KATNISS EVERDEEN, NÄLKÄPELI

Ei tajua sosiaalisia tilanteita. Suorapuheinen, ajattelee kirjaimellisesti. Tunteiden näyttäminen vaikeaa, ylikuormittuu helposti.

ANNA, FROZEN

Kömpelö, jääräpäinen, kommunikaatiosäännöt vaikeita.

WEDNESDAY ADDAMS Noudattaa omia sääntöjään ja rutiinejaan, on yliherkkä kosketukselle, suorasukainen.

JO MARCH, PIKKU NAISIA

Omaperäinen, intohimoinen kirjoittaja, pelkää muutoksia. Ei käyttäydy niin kuin tytöiltä siihen aikaan odotettiin.

ANNA SHIRLEY, VIHHERVAARAN

ANNA Luova, yli-innostuva, suorapuheinen ja oikeudentuntoinen. Tuntee olonsa usein ulkopuoliseksi.

MINÄ
RAKASTAN
HÄNTÄ!

Tämä ei ole ihan (neuro)tyypillinen päiväkirja!

Kaikki lähti siitä, kun sain diagnoosin. Olen autistinen.

Ajatukseen oli ensin vähän totuteltava.

Mutta kun aloin selvittää, mitä autismi tarkoittaa, moni asia sai selityksen! Nyt ymmärrän, miksi en voi sietää hajuveden tuoksua tai välitunnin hälinää, miksi en aina tajua vitsejä ja miksi itkin, kun sain uuden sängyn. Löysin myös keinoja selvitä jännittävästä luokkaretkestä, helpottaa ahdistusta ja löytää samanhenkisiä ystäviä. Ja ennen kaikkea oivalsin, että juuri erilaisuus tekee minusta upean ja ihmeellisen!

Päiväkirjan muotoon kirjoitetussa teoksessa autistinen kirjailija Lotta-Sofia Saahko kertoo hupaisasti ja samaistuttavasti omaa kasvutarinaansa ja jäsentää uutta ymmärrystään autismista. Teoksen on valloittavan värikkääseen tyyliinsä kuvittanut Mia Minerva.

www.tammi.fi

L59.55

ISBN 978-952-04-8078-3

Kansi: Mia Minerva

23